

Ftit nar, jekk jogħġbok !

Novella ta' Ivo MUSCAT-AZZOPARDI

SA fejn naf jien, jien wieħed mill-aktar nies paċenzjuži li hawn fid-dinja. Ma nitmašhan qatt. Dejjem demmi biered. Meta kont għadni mmur l-iskola shabi kienu jgħidu li għandi “demm il-baqq”. Meta, darba fl-elf, naħbat nintilef minn sensija, malajr nagħraf n-kkontrolla ruhi u narġa’ għall-kalma tiegħi tas-soltu... imma isimghu ftit xi ġrali darba waħda.

Kelli xi tletin sena meta waqajt fix-xibka ta' tfajla tassew sabiha u ħelwa li bl-imġiba tagħha saħħritni.

Hafna drabi qabel kont ībbatt nithħajjar ninnamra ma' xi tfajla, imma jien, ta' natura l-aktar serja, qatt ma ridt narfa' pis li ma nifilħux, nintriga bi tfajliet għall-mogħdija taż-żmien; l-aktar imbagħad għax billi għandi tliet ġuti bniet, ma ridtx nagħmel dak li ma rridx li ġaddieħor jagħmel magħħom.

Mela kull meta għajnejja kienu jaqgħu fuq xi tfajla li kont inħoss għaliha xi ġibda, malajr kont naħseb bejni u bejn ruhi: ‘Fred, ftakar li l-pożizzjoni finanzjarja tiegħek ma tippermet-tilekx tiżżeewweg għal issa, mela mhux aħjar tibqa’ għaddej dritt u thallika bi kwieħha lil Mary’.

U l-istess haġa ġara meta għajnejja waqgħu fuq Kristina, u fuq Rosemarie, u fuq Nina, u fuq Josephine, u fuq xi oħrajn li bħalissa ma niftakarx iż-żejjed isimhom, imma niftakar wisq tajjeb il-ħlewwa ta' wiċċhom.

Iżda meta ż-żmien beda jgħaddi u l-pożizzjoni tiegħi tjiebet u bdejt naqlagħha mhux hażin, għajnejja u ħsebijieti kienu bdew jibqgħu mwahħħlin u msammrin aktar fit-tu fuq it-tfajliet li, waħda wara l-oħra, mal-milja taż-żmien, kienu jidhru għaddej-jin fuq il-lizär tac-ċinematografu ta' moħħi.

U kif għidt iż-żejjed 'il fuq, meta kelli xi tletin sena, tfajla ta' ġmiel li ma bħalu, saħħritni. Kien jisimha Lina.

Domt naħsibha ħafna, imma fl-aħħarnett rabbejt il-ħila meħtieġa u qtajtha li għandi nwaqqafha u nistqarrilha l-imħabba tiegħi. Konna quddiem il-Knisja ta' San Ĝwann.

Għall-ewwel għamlet ta' bir-ruħha mistħija u anqas tat kasi. Jiena bqajt miexi warajha. Rajha ddur ma' Triq Zakkarija, tilwi għal Triq Brittannika għan-naħha ta' Blackley b'pass aktarx imħarrek u taqbad in-niżla mal-ħajt ta' San Franġisk. Jiena

dejjem illebbet kemm kemm nista' nilhaq magħha. Qabel daret għal Triq-id-Dejqa, għan-naha ta' Triq Nofs-in-Nhar, tat daqqat ta' għajnej minn taħbi biex tara għadni warajha. Meta lembitni, hekk kif daret mal-kantuniera, naqqset il-pass; ma għandna xi ngħidu xejn jien ukoll ġaddimt il-krikk. Meta rat hekk naqqset il-pass ftit ieħor bħallikieku biex turini li issa stajt nersaq bla biża'. U hekk għamilt.

It-taħdita tagħna kienet mill-iqsar. Harsa ħelwa zokkor, par xofftejn tal-qroll (ma għandna xi ngħidu xejn artificjali) kemm kemm jitharrku imma li ma rnexxilhomx jaħbu żewġ fil-lijeri snien qishom ġawhar... u appuntament għas-sebgha u nofs ta' fil-ghaxija, kantuniera Triq Irjala ma' Triq Nofs-in-Nhar.

— Inkun hemm qabel, Miss — weġibtha b'lēhen kważi inriegħed.

— Jien jisimni Lina — weġbitni xott xott; u ħarbet.

Lina?!?! Xtaqt li ma' dan l-isem inżid xi tużżana aġġettivi kwalifikattivi... imma l-farfett kien ga dar il-kantuniera u għab go Triq Nofs-in-Nhar.

Tistgħi taħsbu intom kif għaddejt dawk it-tliet s'għat (mill-4 ta' wara nofs in-nhar sas-7 ta' fil-ghaxija) : Inħewden, noħ-lom imqajjem, sahansitra għażiż “jum it-tiegħi”.

* * *

Saru s-sebgha. Għalkemm l-appuntament mal-ħelwa Lina kien għas-sen-sebgha u nofs, hassejt li għalli jista' jkun (forsi l-anġlu tiegħi kienet eċċeżzjoni kbira għan-nisa tad-din jaġi kollha) aħjar immur qabel u fis-sebgha bomm kont ga qiegħed “stand-by” fil-kantuniera, sew sew quddiem il-bieb ewljeni tal-ħanut “Wembley”. Pożizzjoni xejn komda, għax minn hemm iġħaddu għadd kbir ta' nies, imma strategika, imma wara ftit li kont hemm bdejt inħoss il-konsegwenzi: nies jaħbtu miegħi bl-addoċċ, oħrajn jirfsuni. Jien, mitluf minn għaqli, bdejt niskuża ruhi ma' min jaħbat miegħi hu, insellem lil min kien għoddu xehitni mill-bankina għal isfel, nitbissem lil min rifisni u fuq kollo... inpejjep sigarrett wara l-ieħor.

Xi stajt nagħmel haġġ-oħra f'ċirkustanza bħal din?

F'daqqa waħda jieqaf quddiemi sinjur, b'sigarrett f'idu u bl-akbar edukazzjoni jgħidli:

— Jimporta jekk tagħtini ftit nār?

— Ara x'qallek — weġibtu. U qdejtu f'kemm ilna ngħidu.

— Grazzi wisq, grazzi wisq — u telaq.

Tajt daqqa ta' ghajn lejn l-arlogg, għax deherli li kont ili hemm hafna, imma sibt li kienu għadhom is-sebgha u kwart. Meia kont ili hemm kwarta biss u ġa kont iddubbajt erba' mbuttarri, tliet rifsiet u żewġ tagħsiriet. X-waħħad din ukoll!

Imma f'ċirkustanzi bħal dawn x'kelli nagħmel ħlief nieħu paċenċja, inpejjep u noħlom? U safejn naf jien kont qed nagħi min il-halli. U bdejt nara quddiemi lil Lina, titbissem bi blewwa li tgħaxxi... sakemm smajt lil min iġħidli:

— Sur E! Tagħtini ftit nar, jekk jogħġibok?

U jien, mingħajr anqas ma rajt wiċċu, ġriġt mill-but is-sulfarini u bl-akbar ġentilezza newwiltlu l-kaxxa; għax jien, fejn nista', inħobb ngħin lil ghajri.

Is-sinjur qabbad is-sigarrett, tani lura l-kaxxa, irringrazzjani u telaq għal triqtu.

— Dejjem serv tiegħek — weġibtu, u fl-istess hin īsibt u rajt li f'dawn iż-żmenijiet in-nies għandhom ġafna sigarretti imma neqqis mis-sulfarini.

Biex ma ntawluhiex żejjed fi żmien nofs siegħa gew sitta min-nies jitlobb n-nar u qdejthom ilkoll mill-ahjar li stajt. Eh! xi trid tagħmel la s-sulfarini baqgħu għaljin!

Issa tfaċċa s-sebgha wieħed: — Ftit nar, jekk jogħġibok.

— Hawn ha...

— Grazzi wisq.

— Ma hemmx imniex!

Tajt daqqa ta' ghajn lejn l-arlogg. Is-sebgha u nofs preciżi. Mela Lina waslet biex tasal. Nagħti daqqa ta' ghajn lejn ix-xefaq... kollu nies. Inħares sewwa lejn il-kantunieri kollha. Flok Lina jidher quddiemi wieħed raġel li bl-akbar edukazzjoni jgħidli:

— Jimporta jekk tagħtini ftit nar, jekk ma ninkomodakx?!

— Ara x'qallek — għidlu b'leħen ftit u xejn mahnuq. Imma qdejtu l-istess.

Għaddew għaxar minuti oħra. Tallab... in-nar... ieħor.

Il-kaxxa tas-sulfarini bdiet tonqos sewwa u l-mustarda bdiet tielgħa għal rasu mhux hażi; imma għamilt mill-ahjar u sforz fuqi nnifsi biex ma nishonx u nibqa' kemm jista' jkun biered. Naf li n-nisa biex jiddandnu tajjeb iħobbu jieħdu ftit taż-żmien, għalhekk kelli nagħħider lil Lina, l-aktar għax kellha tiltaqqa' miegħi għall-ewwel darba u, ma għandniex xi nghidu, kien jeħtiġilha tagħħmel l-isbaħ figura. Min sata' jlumha li tagħħmel ħilitha kol-

lha biex tidher quddiem il-futur żewġha fl-isbaħ sura tagħha !

It-tmienja neqsin għaxra. Raġel ieħor li għandu xewqa kbira biex ipejjep sigarrett, imma ma għandux nar. Ma għandna x'ingħidu xejn f'Malta kollha wieħed biss jista' jservi : jien. Mela ma hemmx għalfejn wieħed jistagħġeb jekk ngħidilkom li resaq fuqi u jien tajtu l-aħħar sulfarina li kien fid-dalli fil-kaxxa. Qabbadlu s-sigarrett jiena nnifsi u warajh qabbadt wieħed għaliex.

Qalli "grazzi", imma jien ma weġibtu xejn; anqas "ma hemmx imniex" ma għidlu.

Issa kont bdejt nitberġhen sewwa u l-famuża proverbjali paċenċja tiegħi kienet bdiet tonqos sewwa. Minn rasi bdew għaddejjin xi ħsebijiet ġżiena : "Tgħid inqalghetilha xi ġaġa serja u ma tkunx tista' tiġi?" Dan il-ħsieb li kien beda jberrenli mōhbi qataghħuli ġesrem wieħed sinjur li żanżarli kważi ġo widnejja : — "Ftit nar, jekk jogħġbok!"

Mingħajr ma dawwart wiċċi newwiltlu s-sigarrett tiegħi li biex daħħalhuli lura bejn subgħajja kien ghoddju ġaraqhomli u qalli "grazzi wisq". Ma weġibtu xejn, imma f'qalbi għidlu : "Mur għand ix-xjaten u l-ħallini bi kwieti". Min jaf jekk dak ir-raġel kienx jaqra fil-ħsieb għax deherli li smajtu jgemgħem : "Dan x'pastāž hu!"

Issa kienu saru t-tmienja u sadattant kienu ġew xi tlieta oħra... jitolbuni n-nar. Jien innifsi bdejt inpejjep sigarrett wara l-ieħor kemm biex intaffi xi ftit in-nervi li kienu ġakmuni sewwa kif ukoll biex ma jkollix noqghod... nitlob in-nar u ndejjaq in-nies kif kienu qiegħdin idejqu lili.

Issa kont bdejt nintlef minn sensija u quddiemi ma bdejtx nara ħlief lil Lina li kienet imxiet miegħi... aħjar ma ngħid sura ta' hix.

— Ftit nar, jekk jogħġbok — qalli wieħed minn warajja, kollu ġlewwa. Bir-ragħha ġierġa minn halqi, tajtu s-sigarrett f'idu u għidlu : "Tista' żżommu".

Hares lejja kollu mistagħġeb u baqa' sejjer. Kont iddeċidejt li ma npejjipx aktar u s-sigarrett li newwiltlu kien kważi shiħi.

Għaddiet kwarta oħra ; bdejt inhoss li l-azzjoni ta' Lina kienet ta' vera mara pastaża. Il-fwawwar bdew telgħin għal rasi u biex nisfoga ħriġt sigarrett u tlabbt in-nar lill-ewwel wieħed li għaddha minn ħdejja. Anqas laħqu għaddew għaxar sekondi li ma resaqx wieħed fuqi biex jitlobni... ftit nar. Hadtu b'mod

aħraż u ressaqtlu s-sigarrett taħt imnieħru li kont għoddni ħraq-thulu. "Għax ma jixtrux kaxxa sulfarini dawn il-hafna bhejjem", ghidxt b'leħen għoli li nstama' minn hafna li kienu jinsabu mad-dwari. Imma anqas ilhaqt tennejt il-ġħajta tad-dagħidigħha li kont ninsab fiha li ma resaqx wieħed fuqi li qalli bl-akbar ħlewwa :

— Agħtini ftit nar, jekk jogħġibok!"

Demmi tala' għal rasi u werċaqtlu : "Ma nagħtik xejn".

— Kif?! — qalli kollu mistagħġeb.

— Għidtek ma rrid nagħtik xejn, fhim?

— Imma, skużani, jien ma tlabtekxi xi karitā. Tlabtek biss ftit nar — u b'halqu mistuħ, donnu l-ġħażeb tal-presepju, war-rab minni u baqa' sejjer, iħares dejjem lura, donnu lest biex jitlaq jiġri jekk nipprova naħtfu. Għandu jkun ħasibni xi miġ-nun.

Issa kienu saru t-tmienja u nofs għax smajthom idoqqu minn San Gwann bħallikieku biex ifakkruni fit-tradiment ta' dak ix-xitan liebes ta' anglu. U mat-tmienja u nofs sewwa, donnu kellu xi appuntament preċiż, jidher quddiemi sinjur ieħor.

— Jimporta jekk tagħtini...

Ma ġallejtux itemm il-frażi : "Mur għand boxxla xjaten!"

Għandu jkun hadtu tant bl-ikreh u bl-aħraż għax rajtu jwarrab minni b'għirja. Imma... ma kellix forsi raġun?

Kont ilni aktar minn siegħa u nofs ništenna bħal īmar u qatt ma ikun li naħfrilha din l-azzjoni lil Lina : "Din mhix manjiera Miss Pastaža u hekk kif tidher quddiemi... ngħidhiekk kif inħoħħha. Qatt ma bsart li taħsibha daqshekk baxx, li ma għandek ebda ġajt tal-kenn! F'liema kullegġ tgħallimha din l-edukazzjoni?"

"Madankollu t-tort kollu tiegħi. Raġel tal-qatgħha tiegħi ma kellux jintilef wara dublett... u ta' liema drapp, wara kollox!"

U waqt li dawn il-ħsebijiet kienu għaddejjin minn rasi u għajnejja kienu msammrin lejn in-naħħa minn fejn kellha tiġi Lina nilma kif quddiemi. ftit passi 'l bogħod żagħżugħ fuq tiegħi, b'sigarrett bejn subgħajnejh, ġej dritt lejja qis u ilu jaġni mitt sena. "Tmħatra li se jitlobni ftit nar!" għidxt bejni u bejn ruħi, imma ma lhaqtx naħseb ħaġ-oħra għax laħaq qalli : "Ftit nar... Sur!"

Dawk it-tliet kelmiet donnhom kienu s-sinjal li jaġħti r-'referee' f'partita 'boxing' għax, anqas naf kif u l-ġħala, infar-

farlu daqqa ta' ponn fuq imnieħru xi haġa sabiha tassew. U kif talla' idejh biex jilqagħi ni nxejjirlu oħra bix-xellug b'saħħha tal-ġhaġeb.

Ma nafx kif kont sirt f'daqqa waħda 'Lewis' ieħor. U bqajt nilghablu bil-ponn kif ħabat laqat.

Imma dan l-imbierek jew imgħarraq (kif jogħġob likkom) wara li kier iddobba xi ħames daqqiet sewwa, gie f'tiegħu, u beda jibbokksja huwa wkoll.

Għandu jkun ħadni xi waħda fuq l-istonku tiegħi għax bdejt nifferoċja u f'kemm ilna ngħidu sibna ruħna t-tnejn fl-art, quddiem il-vetrini ta' Wembley, nagħtu daqs ħnieżer. Il-partita 'boxing' kienet inbidlet f'partita ta' 'lotta libera A 1'.

In-nies bdew jingħabru magħna. Kulħadd jistaqsi min konna u l-ġħala konna nobogħdu tant lil xulxin. Mur għidilhom li anqas konna nafu lil xulxin. Warha ħafna taħbi firduna. Laħqed il-Pulizija. Beda l-istħarrig u l-mistoqsjiet preliminari.

— Tlabtu ftit nar — beda jgħid dak is-sinjur — u ma nafx il-ġħala, ħabat għalija bil-ponnijiet.

— Tassew li ġara hekk? — staqsieni s-surgeġent.

— Hekk hu — weġibtu xott xott.

— Imma x'fettilek tarfa' idejk? — issokta jistaqṣini s-surgeġent.

— Għax Lina ma ġietx! — għidlu kiesaħ u biered.

Is-surgeġent ma tantx deher persważ bit-tweġiba li tajtu u deher li mhu qed jifhem xejn, imma kiteb kollo fuq librett u qallu li se jħarrikni talli rfajt idejja fuq ċak is-sinjur! Imbagħad dar fuq il-kuntistabbli li kellu miegħu u qallu; — "Hudu l-għasssa u niżżlu fiċ-ċipp sakemm niġi jien".

Jien bħal kelb mismut ma tnifistx. Harist lejn l-arlogg. Kienu saru d-disgħa. Harist ħarsa madwari, imma l-ġħafrija ma k'ienet tidher imkien u avvelut għal darba mxejt pass pass mal-Pulizjott. In-nies kollha jħarsu lejja u jikkommentaw fuq l-arrest tiegħi, imma ħadd ma kien jaf sewwa x'kien ġara... mela ħallihom joħolqu minn żniedhom dak li hu u dak li mhux. Fi ħsiebhom kont... ħalliel, qattiel, u forsi xi haġa agħar ukoll.

Imma x'kien gralha Lina? Forsi rat fija xi haġa li ma laqtithiex?... u raġa' bdielha?